

KHALAF AHMAD AL-HABTOOR

Önéletrajz

– részlet –

Fordította: Babits Péter

Dubai városképe a felismerhetetlenségig megváltozott azóta, hogy egy *barasztiban* – pálmalevelekkel burkolt egyszobás kis viskóban – laktunk Shindaghában, amelyet az Öböl vize ekkoriban még elválasztott Dubai várostól és Deirától, így a túlsó partra csakis *abrával*, vízi taxival lehetett átkelni. Shindagha adott otthont a Dubait uraló al-Maktoum dinasztia tagjainak, jóllehet a fontosabb lakóövezetek és szükek mind Deirában voltak. A közigazgatás központjaként maga Dubai kisvárosa szolgált, ahol az uralkodó, Saeed al-Maktoum sejk a ma inkább történelmi és kulturális értékeiről ismert al-Fahidi erődben fogadta magas rangú vendégeit.

Saeed sejk házát leszámítva – ami ma múzeum – gye-rekkorom kulisszáit úgy törölték el, mint egy leckét az iskolai tábláról, hogy helyet adjanak a huszonegyedik századnak. Csak az emlékeim úszták meg sértetlenül... illetve szinte sértetlenül. A múlt ugyanis oly nagy mértékben különbözik a jelentől, hogy néha már-már úgy tűnik, csak álmodtam az egészet.

1949-ben jöttem sírva e világra, mely nem létezik többé. Gyanítom, hogy teli torokból üvöltöttem – nem az a fajta ember vagyok, aki csendben tűri, ha akaratan kívül ide-oda rángatják. Bár tudnám a születésem pontos dátumát! Ekkoriban sajnos még nem vezettek anyakönyvet. Születésnapot sem ünnepeltünk, csakis a Prófétaét (béke legyen vele). A szülinapi partik, torták és üdvözlőkártyák mind Nyugatról érkeztek, és az egész

arab világban lelkesen fogadták őket. Ma már nekem sincs ellenemre, ha néha elfújok egy-egy gyertyát.

Néhány évvel később született meg az öcsém, Sultan. Felnőtt bátyánk, Mohammed velünk lakott, és segített a családnak talpon maradni; rajtuk kívül négy nővérem született. Az egyikük Dubaiban élt a férjével; a másik három olyan férfiakhoz ment, akik Szaúd-Arábiában és Katarban dolgoztak. Ha szüleimet nyugtalanította is, hogy lányaik ilyen messzire vetődtek, meg akarták adni nekik egy jobb élet lehetőségét. Az is megkönnyebbülés lehetett számukra, hogy néhány éhes szájjal kevesebbet kellett etetniük – különösen a második világháború idején, amikor hiányt szenvedtünk élelemben és minden másban.

Anyám és apám legjobb meggyőződésük szerint cselekedtek, ám mint kiderült, a nővéreim házasságait is megmérgezték az anyagi nehézségek. Sajnálatos módon csak évtizedekkel később találkoztam a nővéreimmel; a szárnyam alá vettem őket, és gondoskodtam arról, hogy a gyermekeik megkapják mindazon lehetőségeket, melyekről mi hiába álmodtunk. Az egyik ok, amiért oly szoros közelségben tartom a három lányomat, éppen az, hogy megismerhettem a nehézségeket, amelyekkel a nővéreim szembesültek. Ma már a lányaim is édesanyák, férjeik azonban tudják, hogy még mindig az oltalmam alatt állnak, és ez soha nem is lesz máshogy.

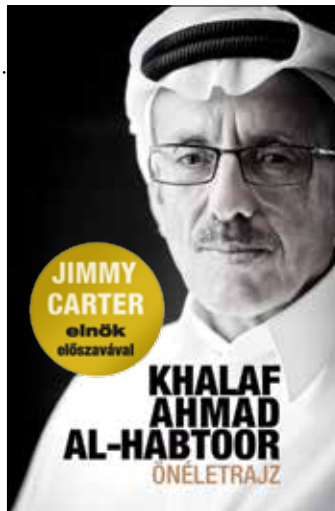
Totyogó kisgyermekként óriásinak láttam hagyományos *barashti* otthonunkat, pedig a valóságban nem is

lehetett volna szűkösebb, benne a három felnőttel, az újszülöttel, és velem, az izgó-mozgó fiúval, aki mindig kiharcolta az akarátát. Bútorzatként egyetlen ágy szolgált, amin senki sem aludt. Szívesebben terítettünk a padlóra egy gyékényt vagy vékony matracot, amit reggel összehajtottunk vagy összecsavartunk, majd takarosán elrendeztünk az ágyon, ahol egyéb szegényes ingóságainkat is tartottuk.

A berendezéshez hozzátartozott még egy kézi szövésű gyapjúszőnyeg a hozzá való párnákkal, amelyen körülültük a nagy tálcát, amikor hagyományos módon, kézzel ettünk. Zárható ablak nem tartozott a házunkhoz, amit a pálmalevelek hasadécai az elemek minden kényének-kedvének kiszolgáltattak.

Hideg téli esteiken apám faszenet égetett egy erre való cserépedényben. Egy alkalommal az északi szelek addig korbácsolták a hullámokat, míg előntötték otthonunkat és elmosták ágyneműnket. Homokviharak idején mindig szorosan bebugyoláltuk az arcunkat arab fejfedőkkel, azaz *ghutrákkal*, miközben tehetetlenül néztük, ahogy a finom sárga homokszemcsék mindenünket belepik. Nyáron nemigen tudtunk hová menekülni a párás hőség elől. Szüleink legjobb képességük szerint próbáltak hűvösben tartani minket – egy *burdzsilnak* nevezett szellőzőnyílást is vágtak a *baraszi* tetejébe, hogy a huzat lehűtse lakóhelyünket.

A ma már természetesnek számító kényelmi szolgáltatások egyikét sem élveztük. Vécéként egyszerű, földbe ásott vermet használtunk, néhány méternyire a *barasztól*. Ivóvizünket a két méter mély kútból nyertük, amit magunk ástunk. Zavaros, langyos és félig sós vizet nyertünk innen, nem beszélve a benne hemzsegő férgekről és rovarokról, melyeket a *ghutránkkal* szűrtünk ki. Az így nyert folyadékunk szörnyű íze volt, és túlzottan higiénikus sem lehetett, ám mégsem aggódtunk emiatt, amikor a nagy *ghís* (tisztított vaj) bádogdobozokban hazahordtuk; csak örültünk, hogy van ivóvizünk – bármilyen vizünk. Mennyire elkényeztetnek bennünket a hűtőgépeink, a bennük gyöngyöző Perrier vagy Volvic vizekkel, melyeket állítólag a francia tűzhányók zöldellő hegyoldalain termelnek ki! Nevetnem kell, ha csak belegondolok, mennyire rögeszmémé lett azóta az egészséges táplálkozás.

Életünket a szúnyogok is megkeserítették. Hálók és kinin híján sok gyermek és felnőtt lázasodott be és betegedett meg anélkül, hogy tudta volna: maláriás. Altatószerek, antibiotikumok, sőt fájdalomcsillapítók hiányában a hagyományos gyógyítók tengervízzel kezelték a törött csontokat, míg a daganatokat és a komolyabb sebeket izzó vasrudakkal égették ki. Nem csoda, ha sokan inkább vállalták a betegséget, mint a gyógyításával járó gyötrelmeket.

Akkoriban még kevés orvos és kórház akadt mifelénk. Az asszonyok gyakran meghaltak szülés közben, és egyes számítások szerint az ötven százalékot is elérte a gyerekhalandóság. A betegek csak nagy ritkán tudták, miféle kórtól szenvednek. Amikor egy cukorbeteg nem tudott felépülni egy sérülésből, betegségét *dzsarrahnak*, „vérfolyásnak” nevezték, akik pedig szívrohamot vagy agyvérzést kaptak, azokról azt tartották, megszállta őket egy *dzsinn* – olyan természetfeletti lény, amely a Korán tanúsága szerint jóra és rosszra egyformán képes.

Az emberek akkoriban még komolyan hittek a gonosz szellemek hatalmában és a szemmel verésben. Sokan sőt hintettek maguk mögé, hogy így tartsák távol a szerencsétlenséget; mások éjjel-nappal a Szent Könyvet bújták vagy talizmánt viseltek (maga a szó is arab eredetű, a *talaszimból* származik). Ha valamilyen felfoghatatlan tragédia történt, azért rendszerint egy álnok *dzsinn* okoltak. A kisbabákra és kisgyermekekre sokszor amuletteket tűztek, hogy ily módon tartsák távol tőlük a betegségeket és az emberrablókat, akik katonának vagy rabszolgának adták el őket, ami a huszadik század első felében bizony gyakran előfordult.

Felesleges is mondanom: villamos áramot nem használtunk; arra az 1950-es évek végéig kellett várnunk, amikor létrejött a Dubai Villamos Művek. Ahogy mondani szokás: szükség a leleményesség szülőanyja. Estéinket gyertya vagy lámpás fénye burkolta misztikus félhomályba, amelyben datolyaolajat égettünk, bár az így nyert világosság inkább csak sejtette, mintsem megmutatta világunkat – a világot, melyről a füstös szobában ücsörgő szüleink alighanem meglepődve hallották volna, hogy a mélyén kőolaj és földgáz óceánjai rejtőznek.

A könyvről részletesen lapunk 66–67. oldalán olvashat!